

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Міністерство культури України
Державний методичний центр навчальних закладів
культури і мистецтва України

Олена Плахцінська

ПЕРШІ КРОКИ МАЛЕНЬКОГО ПІАНІСТА

ДОНОТНИЙ ПЕРІОД НАВЧАННЯ

Тернопіль
Навчальна книга – Богдан

УДК 78.075.2
ББК 81.31 я71
П 37

Автор

О.А. Плахцінська — викладач вищої категорії
Тернопільської музичної школи №1 ім. В. Барвінського

Рецензенти:

З.Я. Присухіна — викладач Тернопільської музичної школи №1 ім. В. Барвінського,
заслужений діяч мистецтв України

Л.Й. Проців — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства
Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

О.М. Рапіта — професор Львівської національної музичної академії ім. М. Лисенка,
заслужена артистка України

Т.О. Рубіжна — завідувач фортепіанного відділу, викладач-методист
Кам'янець-Подільської дитячої музичної школи ім. Ф. Ганіцького

Відповідальна за випуск:

Н.І. Смольська — методист першої категорії Державного методичного центру навчальних
закладів культури і мистецтв України

*Затверджено Державним методичним центром навчальних закладів культури і мистецтв України
(лист №136-11 від 05.05.2015)*

Плахцінська О.

П 37 Перші кроки маленького піаніста. Донотний
період навчання / О. Плахцінська. — Тернопіль :
Навчальна книга – Богдан, 2016. — 76 с.

ISBN 978-966-10-3342-8

Навчальний посібник для викладачів класу фортепіано шкіл естетичного виховання. Посібник призначений для початкових занять із дітьми 4–7 років. Видання містить методичні рекомендації, вправи, музичні приклади, творчі завдання.

**УДК 78.075.2
ББК 81.31 я71**

*Охороняється законом про авторське право.
Жодну частину цього видання не може бути відтворено
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ЗМІСТ

Передмова	4
Тема 1. Методичні рекомендації	5
Поради викладачам для роботи з початківцями.....	5
Співпраця з батьками. Що потрібно знати батькам маленького піаніста.....	7
Тема 2. Ознайомлення з інструментом	9
Будова інструмента. Як виникає звук.....	10
Про що можуть нам розповісти музичні звуки фортепіано?.....	12
Гра «Хованки».....	16
Тема 3. Вправи на постановку та звільнення музичного апарату	17
Будова руки.....	17
«Гойдалки».....	18
Сідаємо за інструмент.....	19
«Ковзанки».....	21
«Вітання пальчиків».....	22
«Краплинки».....	24
«Веселка».....	26
«Стрибунець».....	27
«М'ячик».....	28
«Бублики-калачики».....	29
«Краб».....	30
«Змійка».....	31
Розповідь-казка (фрагмент уроку).....	32
Тема 4. Ритмічна організація звуків	34
Кроки в музиці.....	34
Вправи на засвоєння азів ритмічного малюнку.....	40
Знайомство з аплікатурними послідовностями.....	48
Тема 5. Відтворення уявлень, емоцій за малюнком музичними звуками	52
Тема 6. Гра в ансамблі з педагогом	55
Післямова	56
Репертуар маленького піаніста	57
У школу. <i>Поспівка. Обр. Л. Жульєвої</i>	57
Ми йдемо сьогодні в клас. <i>Поспівка. Обр. Л. Жульєвої</i>	58
Шпак. <i>Поспівка. Обр. Л. Жульєвої</i>	59
Лягайте спати, ляльки. <i>Поспівка. Обр. О. Толічеєва</i>	60
Тук, тук, чобіток. <i>Поспівка. Обр. Л. Жульєвої</i>	61
Сорока. <i>Поспівка. Обр. Б. Міліча</i>	62
Два коти. <i>Польська народна пісня. Обр. Б. Міліча</i>	63
Вийди, вийди, сонечко. <i>Українська народна пісня. Обр. Б. Міліча</i>	64
Гама-вальс. <i>Музика Т. Калганова</i>	65
Йшла Маринка. <i>Поспівка. Обр. Л. Жульєвої</i>	66
Лісова академія. <i>Поспівка. Обр. О. Толічеєва</i>	67
Урок у мишиній школі. <i>Музика Б. Чайковського</i>	68
Вальс цуценят. <i>А. Артоболевська</i>	70
Козачок. <i>Український народний танець. Обр. А. Артоболевської</i>	71
Скік-скік. <i>Мелодія з Другої угорської рапсодії Ф. Ліста. Обр. А. Артоболевської</i>	72
Живемо ми на горах. <i>Мелодія з музичної скарбнички. Обр. А. Артоболевської</i>	73
Список використаної літератури	74

ПЕРЕДМОВА

Музичні заняття з дошкільнятами — це цікава та захоплююча подорож у чарівну Країну музики. І саме від знань, умінь і бажання викладача творити та формувати в учнів інтерес до творчості залежить, чи правильним шляхом піде дитина, чи відчинить саме ті двері, які ведуть у світ Прекрасного, у світ Музики.

Пропонований посібник містить розробки практичних занять з наймолодшими учнями. Враховуючи досвід багатьох визначних педагогів-піаністів, було вироблено концепцію роботи з початківцями. В доступній, звичній для такого віку ігровій формі непомітно, ненав'язливо відбувається введення дитини в навчальний процес.

Навчання гри на інструменті починається з так званого «доного періоду». Це найцікавіший і найвідповідальніший період у музичному навчанні. У цей час формуються відчуття ритмічної пульсації, звуковисотності, ведеться робота над постановкою рук, координацією рухів, розвитком емоційного сприйняття музики, і дитина непомітно залучається до навчального процесу. Необхідно лиш слідкувати, щоб не затягнути цей період. А це залежить від віку та індивідуальних особливостей кожної дитини.

Отож якомога більше фантазії у творчій співпраці з наймолодшими учнями — і успіх вам гарантовано!

Олена Плахцінська

ПОРАДИ ВИКЛАДАЧАМ ДЛЯ РОБОТИ З ПОЧАТКІВЦЯМИ

Учитель музики — не просто спеціальність.
Це стан душі, це творчості політ.
Це звуками відтворена реальність,
Залишений в серцях дитячих слід.

Олена Плахцінська

У наш час зазвичай недостатньо уваги приділяється ранньому музично-естетичному розвитку дитини. Діти часто позбавлені можливості поринути у світ музичного мистецтва у віці 4–7 років, на який припадає потужний пік творчого сприйняття.

Видатний німецький композитор і педагог Карл Орф вважав, що лише в дошкільному та молодшому шкільному віці музика приносить найбільші результати у розвитку музичного слуху, пам'яті, зосередженості. Як свідчить практика, заняття музикою позитивно впливають на психіку дитини, роблять її емоційно чутливішою, що також допомагає у спілкуванні з оточуючими.

Багаторічні дослідження та досвід роботи доводять, що навчання дітей 4–7 років не тільки можливе, а й потрібне. Відома російська піаністка, чудовий педагог А.Д. Артоболевська стверджувала, що «привчати дітей до мистецтва слід із раннього віку».

До кожної дитини, незалежно від того, наскільки вона обдарована, можна знайти відповідний підхід, підібрати ключі, аби вона змогла потрапити в Країну прекрасного. А тому педагог, який займається з чотири-семирічними дітьми,

повинен бути не тільки викладачем чи виконавцем, а й чудовим знавцем дитячої психології.

Дошкільний та ранній шкільний вік дитини визначається багатьма специфічними характерними рисами:

1. Короткотривале зосередження уваги. (Викладач повинен спланувати урок так, щоб учню було цікаво на кожному його етапі).
2. Здатність чутливо сприймати навколишній світ. (Кожне завдання повинне бути емоційно забарвленим, доступним і цікавим).
3. Швидке сприйняття нового матеріалу, а також швидке забування вивченого на уроці. (Потрібно обов'язково повертатись до пройденого матеріалу, навіть якщо учень добре його засвоїв).
4. Темп мислення, а також мислення в конкретних образах.

Мета посібника — розкриття особливостей дошкільного періоду навчання маленького піаніста.

Завдання посібника:

1. Формування інтересу до музики, фортепіанного виконавства як виду музичного мистецтва.
2. Музично-естетичне виховання дітей. (Вчити слухати, співпереживати музику, сприяти осмисленому розумінню змісту музичного твору).
3. Розвиток музичних здібностей (слух, ритм, пам'ять).
4. Формування початкових навичок володіння інструментом (посадка за інструментом, постановка рук, вивчення клавіатури, способи звуковидобування, виховання аплікатурної дисципліни...).
5. Залучення до різних видів музичної діяльності (самостійне виконання нескладних пісень, гра в ансамблі з педагогом, спів з акомпанементом, підбір на слух, ритмічні вправи і т.ін.).

Основну увагу потрібно зосередити на розвитку музичного слуху, ритму, пам'яті — це ті показники, які є важливим критерієм і запорукою досягнення найкращого результату навчання дитини. Однак не менш важливим повинен бути інтерес і бажання займатись музикою, отож здібності дитини слід розвивати в процесі активної музичної діяльності. Правильно організувати і спрямувати навчальний процес з раннього дитинства, враховуючи вікові зміни — головне завдання педагога.

Типовою помилкою викладачів є спроба з перших занять ознайомити дитину з нотною грамотою. Дуже важко сприймати нову знакову систему, складні абстрактні поняття. Тож часто в цьому випадку, не опанувавши нові знання, дитина замикається, починає відчувати негатив, який асоціюється у неї з чимось складним і незрозумілим.

Уникнути цього допоможе підготовчий період, який повинен передбачити різні музичні та ритмічні ігри, що розвивають музично-образне мислення дитини, її емоційність. Будь-який матеріал варто подавати в ігровій формі.

Це допоможе ввести дітей у світ музики поступово, не порушуючи їхнього звичного світосприйняття, виховати зацікавлення.

Матеріал посібника можна використовувати паралельно з вивченням нотної грамоти. Все залежить від віку, розвитку та швидкості засвоєння нових знань та умінь маленькими піаністами.

СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ. ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ БАТЬКАМ МАЛЕНЬКОГО ПІАНІСТА

Дуже важливо, розпочинаючи роботу з дітьми 4–7-річного віку, зробити батьків співучасниками педагогічного процесу.

А.Д. Артоболевська писала: «Радісною працею для батьків повинен стати той час, який вони будуть віддавати музичним заняттям з дитиною. Сім'я може і повинна стати першою сходинкою художнього виховання».

Трудові обов'язки дитина пізнає згодом, у певний час, а спершу потрібно відкрити їй чудову, загадкову Країну музики та допомогти їй полюбити. Найвагомішу роль у перший період музичного навчання відіграє домашнє оточення. Щасливою є та дитина, у якої рідні горять ентузіазмом і, попри власну завантаженість, намагаються допомогти дитині «перейти будь-яку канавку», подолати труднощі, що виникнуть на її шляху. Мама, тато, дідусь, бабуся, старший брат чи сестра, якщо вони люблять дитину і люблять музику, можуть стати незамінними помічниками у справі щоденного навчання. (Навіть якщо вони не мають музичної освіти та не вміють грати на жодному музичному інструменті.) Особливе значення мають слова «щоденне навчання», тому що з перших кроків дитині потрібна щоденна допомога в освоєнні нового. Тільки з такою допомогою музиканта стає для неї самим життям, а не одним із, хоч і цікавих, занять. Серед музикантів існує приказка: «Вам не потрібно займатись щоденно, а лише в ті дні, коли ви їсте».

Батьки, які не знають музичної грамоти і не вміють грати на інструменті, ставши «асистентами» педагога, повинні також вчитися, особливо на першому етапі, щоб у міру можливостей допомагати своєму малюку. Зазвичай дуже швидко дитина випереджає своїх помічників у засвоєнні виконавських прийомів завдяки швидкому сприйняттю та інтуїції, які так притаманні дитячому віку.

Мета співпраці

- Створення в сім'ї атмосфери зацікавлення будь-яким видом гарної музики (інструментальної, симфонічної, оперної, балетної, джазової, народної);
- створення єдиного співтовариства: педагог-дитина-батьки, яке базується на цілковитій довірі;
- доброзичливість;
- спільна мета.

Завдання в роботі з батьками

- Залучати батьків до навчального процесу;
- допомагати батькам бути добрими помічниками своїй дитині в її щоденних заняттях удома;
- сприяти формуванню нових інтересів сім'ї;
- підтримувати духовне зближення дітей і батьків;
- формувати мотивації, завдяки яким зростає інтерес і старанність у заняттях музикою.

Найраціональніша форма роботи — запрошення батьків на уроки (особливо важливий початковий етап навчання).

ТЕМА 2.

**ОЗНАЙОМЛЕННЯ
З ІНСТРУМЕНТОМ**

ФОРТЕПІАНО

ПІАНО

РОЯЛЬ

БУДОВА ІНСТРУМЕНТА. ЯК ВИНИКАЄ ЗВУК

Перші кроки в музичному вихованні починаються з ознайомлення з інструментом. Цей урок найкраще проводити в класі, де є рояль. Потрібно пояснити, що рояль — це клавішний музичний інструмент, звук у якому видобувається ударом молоточка по струнах. Рояль — це «король» усіх інструментів:

Відкрий рояль, під кришку зазирни.
Там молоточки є і струни золотисті,
Легенько пальчиком ти клавішу штовхни —
І оживе усе казкове місто.

Те місто незвичайне, чарівне,
В Країну музики нам двері відчиняє.
Король-рояль велично підморгне.
В цікаву подорож сьогодні вирушаєм.

Олена Плахцінська

Щоб якомога образніше розповісти учневі, як виникає звук, можна придумати казку...

Жив собі хлопчик на ім'я Матвійко. Якось його батьки купили рояль. Хлопчик дуже хотів навчитись на ньому грати. Одного дня, коли всі пішли на роботу, він підбіг до інструмента й почав натискати клавіші. «Мабуть, потрібно робити це сильніше, — подумав Матвійко, — щоб гучнішим був звук». І заходився бити по клавішах Рояля. Але звук ставав злим і неприємним. Деякі клавіші взагалі перестали звучати. Хлопчик не розумів, у чому річ. Адже коли за інструмент сідала мама, лунала гарна музика. А тут...

Раптом з Рояля вилетіла чарівна Фея і сіла на кришку інструмента.

— Це ти, такий маленький хлопчик, вчинив великий переполох у Музичному місті? — запитала вона у Матвійка. — Король обурений, він не любить, коли погано поводяться з його підлеглими. Ти ж, мабуть, не знаєш: для того, щоб виник звук, працюють багато умільців. Це Клавіші, Молоточки, Струни та інші. Ніколи вони не створять гарного звуку, якщо з ними будуть поводитись неприязно. Ходімо зі мною до Музичного міста. Я все тобі покажу.

Фея відкрила чарівну браму, і Матвійко побачив багато блискучих струн, до яких торкались молоточки. Ніжно звучала мелодія. Хлопчик зачаровано слухав ці м'які приємні звуки.

— Як їм це вдається? — поцікавився Матвійко.

— Звук залежить не лише від Молоточків і Струн, а й інших працівників, котрих ти вже знаєш. Це Клавіші. Ось Клавіша штовхає Молоточок, той торкається Струни — і з'являється ЗВУК.

Якщо Клавішу штовхнути сильніше, — пояснювала Фея, — то звук буде неприємним, різким, коротким. А якщо лагідно натиснути на неї кінчиками пальців, тоді й звук стане ясным та привабливим. Для того щоб Рояль звучав по-різному цікаво, потрібно навчитись правильно натискати клавіші, швидше чи повільніше, легше чи активніше. Адже мелодії бувають різноманітні. Спробуй і ти.

Матвійко сів навпроти клавіш і обережно натиснув одну з них, потім іншу. І раптом йому здалося, що Рояль підморгнув до нього й заспівав веселу пісню. А Фея сиділа на кришці інструмента і тихенько всміхалась.

Хлопчик усе зрозумів. Він вибачився перед Королем та подякував Феї за чудову подорож. І відтоді щоранку разом з мамою із задоволенням вчився грати на Роялі...